

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

“Ku tumisa Tumelo ni Niti”

P.O.Box 37774

10101 Lusaka, Zambia

Tel: 260-1- 290410

E-mail: jctr@jesuits.org.za

Fax: 260-1-290759

Web: www.jctr.org.zm

29 Sope 2007

Litumeliso!

Lwa kala mwaha wa Karesima, iliyona nako ya kutiya kulapela, kuitima licho mane ni kufana kakuba balumeli, mwa nako ya silimo se. Ki kaho lwa memiwa katata ku nahana lifoso zaluna, kukupa swalelo ni kukala bupilo bo buncha kuitukizeza kubina mukiti wo mutuna wa Paseka.

Lutabile hahulu kumilumela pampili ya sikuka sa kutazo ya Karesima sa 2007 se. Lunani sepo ni buniti bwa kuli lituto za Katoliki za bwino bwa batu likaekeza butokwa bwa likutazo zeñwi ze ka lutwa mwa mwaha o kenile wa Karesima. Kitaba ye luziba kuli likuka ze likabe litusize mwa zibo ya baeteleli ba tamaiso ya misebezi ya silalanda seo. Mukona kuitusisa likuka za likutazo ze mwa nako ya litapelo za mina za kwa mukunda, Mwa mikopano ya tutengo twa silumeli, mwa mikopano ya tutengo twa ba bancha, mane ni mwa tukwata twa ku ikabela zibo.

Luitumela hahulu sihulu kubo Fr. Kelvin Bwalya, bona ba zamaisi ba keleke ya Ugandan Martyrs Catholic Church, mwa Luanshya, baba konile kulukisa likuka za likutazo za Keresima ze. Lusaitumela hape kwa ma Seminarians Ba Sikolo sesi pahami sa St. Dominic's, mwa Lusaka baba konile kulu tusa kushimbulula litaba ze kulizwisa mwa puwo ya sikuwa kuisa mwa puwo ya silozi.

Haiba muka tokwa likukutazo za fa pampili ye bunolo, mulu ñolele fa keyala ye: jctr@jesuits.org.zm. Kamba mwa kona kufuna lituto ze fa Website: www.jctr.org.zm.

Lu ka taba hahulu ha lu kautwa li nyakisiso ze zwelela kumina kuamana likutazo ze. Mi mazwi amaina aka lutusa hahulu kuli lukone ku kondisa hande misebezi ya zeñwi ze sataha kwa pata. Luitumezi kwa manzwi tuna a mina mane ni likutazo za Advent ni Keresima ya silimo sesifelile sa 2006.

Lu miakaleza hahulu limbuyoti za muña bupilo.

Luitumezi, mi lumi akaleza kozo ya Krete.

Kina wa mina,

Simson Mwale

Coordinator JCTR Church's Social Teaching Project

Kubala Kwa Pili: Mututo 26:4 -10

Kubala Kwa Bubeli: Baroma 10:8-13

Evangeli: Luka 4:1-13

KUHANA MILIKO

Cwale hape lwa kena mwa nako ya Karesima ye tezi limbuyoti. Karesima ye ki nako ya kuikupula mane ni ku kala bupilo bo bunca mwa tumelo ili kaku latelela minelo ya silumeli. Liloko lelemu la silozi litalusa kuli, "Tau a ipanile icha bucwañwi", wo ki mubulelelo o talusa kuli mwa nako ya manyando mutu wa kona kuiza nto ifi kamba ifi kuli a kone kufumana mapilelo. Mwa ñalelwa ye cwalo, miliko ye miñata ñata, sihulu lika ze sina tuso lukona kulieza kuli lufumane mapilelo. Ki kaho mwa linako zeñwi, batu ha baizi mwa butata,ba ketanga ma fosisa mane ni kutabela mikwa ye maswe. Kono ka kuba ba lumeli, lu swanela ku latelela Jesu, nihana likilwe ki diabulosi, a tula miliko ye cwalo (Luka 4:13).Mi kikaho lufumana kelezo ye tuna mwa litoko leli tatama la si Tonga: "Kabayunge bakali bakawale." Yeli, halu elezaneñi kuli lusike lwa wela mwa miliko inge libofu. Ki niti luli, mutu a hana miliko ka mikwa ye lukile, muliki wa palelwanga mi mane hape a sa palezwi wa ikamba.

Kacenu ki Sunda yapili ya Keresima. Mi kubala ku zwelela mwa evangeli ya Luka, mo lubulelelwa kaza buniti bobuinzi mwa hala bunde ni bumaswe. Jesu ulikiwa halalu ki diabulosi, kono hatiya katata haitula kaufela yona mane aketa mutala o lukile. Muña bupilo ulufile tukuluho ya buiketeli yeo ka linako zeñwi lwa palelwanga ku itusisa yona hande. Mi mane mafelelezo luketanga bumaswe. Batu kamukana kusina sobozi ya sipepo sanaha, mubala, bu lapeli kamba mane kuya kasifumu sabona, kaufela baipumananga mwa miliko. Mwa naha ya Zambia, kufumaneha manyando amañata ñata ao sicaba siipumana kuona. Miliko ya kueza mikwa ye maswe yaku akufela ku fumana mapilelo ibonahala kuba yona bupilo bwa ka zazi ni zazi. Kikaho, kufumaneha kekezo ya butanya, busholi, bumuntendasilya mane ni mikwa yemu ye maswe cwalo. Bao baba saitusisi mikwa ye masila kuli ba fumane mapilelo bashendwa kuli kili kuba kamba mane ba siyalezi. Cwale kaufela luna halu nyakisiseñi fa miliko ye milalu yeo Jesu nalikilwe.

Muliko wa pili u bizeza Jesu "kufetula macwe kuba buhobe," (Luka 4:3). Mwa muliko wo, Jesu nalubonisa kuli nto yabutokwa kiku pila ka moya isike ka bufumu kamba ka buiketo bwa mubili. Ni haike batu ba bulela kuli, "hausina masheleñi, hakuna bupilo", kunani ni sika sesi butokwa kufita bufumu. Mwa lifasi la litekiso mo bufumu buatile, kubanga hahulu ni pilaelo ya kuli "mwa swalezi mutu" ki kamo bupilo bwa hae buba hande. Haiba kuli mutu ahupula kuli bupilo bukutezi fafasi kamwana sabateli, uta fumaneha kuba ya ziyelehile, kulyangana mane ni kusukuluka.

Ki kaho, lika zemwi ze butokwa ze swana inge silikani mane ni ku babalela bupilo ali behelwangwi ngana. Mi a, haswaneli kuba ona mapumelo a bao baba sebeleza sicaba, baba inzi mwa mubuso mane ni bao kamukana ba inzi mwa litulo ze pahami kuli ba kone kueza misebezi ye sika luka ye swana inge misebezi ya lunjomwa njomwa, ku tokwa makete mane ni ku tokwa mutomo wa tuto o munde. Se lutokwa feela ki ku sepa Muña bupilo kakuli licho aliyo kai ni kai kono yena unani ni mukwa o alubabalela kaona.

Mwa kalulo ya bubeli ya muliko, Jesu ulikiwa ku itusisa mata ahaye kamafosisa. Muliko o waiponahaza mwa mikwa ye miñata ñata mwa naha ya luna kacenu le. Kunani ni lipiho za batu baba itusisa mikwa ye konahala kaufela kuli ba fumane situlo sa bubusisi. Ze liiponahaza kamo masheleñi a mañata ñata haitusisezwanga mwa liketisa. Babañwi mane ba fitele fa kuuzwa, kubeteka mane ni ku bulaya kabakeñisa ku bata fela situlo. Lusa buleli bumaswe, babañwi baezanga ka boomu kuliesha kamba mane kulyanganisa mukwa wa kutoma Mulao -wa -Naha ono kakona kuba paleliswa kucha kobe ka mutwa. Ku nani ni saluluti mwa lipilu za luna ye lualuseza kuli mata a swanela kui tusiswa kiluna feela isiñi kusebeleza sundwamanje. Ki kaho ku butokwa kuli mañi ni mañi ya busa u swanela kuikupula mwa pilu ya hae. Baiteleli mwa likangisano za muso, bulapeli mane ni ba yemeli ba liofisi ba swanela kuipuza

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Web : www.jctr.org.zm

puzo: Kana mata aka a talusa kusebezeza batu kamba kuiteza kwa mata a ka kamba ku ekeza kwa bufumu bwaka?

Mwa muliko wa ma felelezo, Jesu na bulezwi ku tula fa ka tumbwe tumbwe ka Tempele. Mi mane a bulelelwa kuli ma Ngeloi aka musileleza (Luka 4:9). Lakacenu le, kubonahala kuba ni mulao o sika ñolwa oli “eza limakazo mi batu baka kungulukela kuwena.” Ki nto ye butokwa luli ku nyakisisa buitamo bwa silumeli saluna kaniti luli. Kanti kiñi hani lika kupila bupilo bwaniti bwa silumeli? Ki kabakeñisa a lilato laka le litile kamba laniti luli ku Muña bupilo? Kana na, nabulelanga kuli ni mulumeli ya tiile mi ki kao Muña bupilo uswanela kuni babalela hande? Kana na, ninga Muña bupilo inge mubuluki wa bupilo bwaka, ya swanela kuni fa mpo ona fa kakunyakisisa ka mo ni pilezi hande? Lilato la niti luli ku Muña bupilo ki lilato leli sabeyi Muña bupilo mwa muliko kamba ku mupilisa inge mubuluki wa bupilo bwaka.

Mwa nako ye ya Karesima, Halu nyakisiseni fa minelo ya luna mwa liseli la mutala wa Jesu, ili ku hana miliko. Haiba li sa swani ni bupilo bwa Jesu, lulukela kuikupela swalelo ya libi zaluna ka pili pili. Ha lu lateleleni Jesu ni haike na”likilwe mwa lika kamu kana, mi kono na sika eza sibi” (Maheberu 4:15). Kabaka lakuli lwa ziba kuli “mañi ni mañi ya biza ka libizo la Mulimu uka puluswa” (Baroma 10:13). Kikaho, lu swanela ku kukupa kuyena haiba luka bata ku kutula miliko ya diabulosi. Fa halimu a lika kaufela, Muña bupilo yana pulusize ma Isilaele mwa butanga mwa Egepita, ka m’o lubalela mwa ku bala kwa pili, hana ku luwiseza fafasi (Mututo 26:8). Sina ka m’o lubalezi mwa Evangeli, diabulosi u ka palelwa mane ni ku lusiya (Luka 4:13).

LIPUZO ZA KUNYAKISISA NI KU IKABELA MWA TUKWATA TWA BALUMELI

- Kana na, naziba ni kuhana miliko ye shutana shutana ye ni fumana mwa bupilo?
- Ni ikutwa cwañi kuamana ni miliko ye?
- Cwale luka eza cwañi ka kuba sikwata sa silumeli kuli lutuse babañwi kusa wela mwa butungi bwa miliko ni mwa sibi?

PAPALI

Mube ni ma basi ama beli. Lubasi lwa bu A, lubilaela hahulu mo luka pilela. Lubasi lo, lwa talimisisa litekiso mwa mapampili, mitende mane ni libuka zeñwi ku batisisa litino za cwanoñu fa, lipina kamba mane mikiti mwa tolopo. Ka samulaho ba felelwa ki masheleñi mane baba lubasi lolu nyandile luli.

Lubasi lwa bu B luissepile ka ze lunani, ni hatuli totunyinyani mi habana nako yaku likanyisa bupilo bwa bona ni bwa babañwi. Ba lubasi lo ba ziba mapalelwi abona mi mane ba itumela feela ku Muña bupilo ka tutu ya bona. Mi mafelelezo abona ba punyuha habunze bu ekeza mbichana mbichana mi mane baba sisupo sa lubasi lolulu kile mane ni lubasi lolu punyuhile l’o luitingile ku Muña bupilo.

LITAPELO ZA BALUMELI

- Mulena, lulapelela bao kamukana babawezi mwa miliko kaba keñisa bu botana kuli ba kone kukutela ku wena mane ba kone kuziba lizoho lahao le lisweli kubatusa mwa matata a bupilo bwa bona. *Mulena, utwe litapelo zaluna! Mulena ulu utwe kamusa wahao!*
- Mulena, lulapela kuli ulufe mata akukona kuhana miliko mane kuli luku latelele katumelo. *Mulena, utwe litapelo za luna! Mulena ulu utwe kamusa wahao!*
- Mulena, lu lapelela bao kaufela baba inzi mwa libaka za bueteleli kuli ba kone kuitusisa litulo za bona ku babalela bao ba beilwe mwa pabalelo ya bona. *Mulena, utwe litapelo za luna! Mulena ulu utwe kamusa wahao!*

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Web : www.jctr.org.zm

SUNDA YA BUBELI YA KARESIMA SILIMO SA “C”

4 LIATAMANI 2007

Kubala Kwa Pili: Simuluho 15:5-12, 17-18

Kubala Kwa Bubeli: Bafilipi 3:17-4:1

Evangelii: Luka 9:28-36

PIZO YA KU ZWELISA PILI LIBAKA ZA LUNA

Kinto ye ezahalanga ku mañi ni mañi kamba ku mutu kaufela kuba ni tabo ni nyakalalo mutu a luwa siluo sesinca, mane ni kulika nto yeo kubona nji yabeleka hande. Alungeni mutala wa sesi ezahalanga mutu ha lekile mota yenca, wailesi, njinga, kamba mane ndu. Tabo ibanga yeñata kufitelela, sihulu hakuba mubuso wo munca ni mutomo wo munca wanaha. Mane batu batabelanga hahulu lika ze nca kakuamana mubelekelo wazona mane ni kutiya kwa zona. Kikaho lumemwa ili mwa Sunda ye ya bubeli ya Karesima kuikupuza kaza ponahazo ya Jesu fa lilundu ili tibeledo ya kanya ya hae.

Mwa palo yaluna kacenu kuzwelela mwa buka ya Simuluho (Genese), lu utwa Mulimu ha ipewa mwa silikani ni Abrahama ili yena ndata luna mwa tumelo. Mwa palo ya bubeli mona, lu utwa Muhalalehi Paulusi ili mwa liñolo la hae Kwa Bafilipi; upaka kuli kaniti Jesu kiyena sisupo ni mutala wa silikani se sinca. Mwa Evangelii mona, lu utwa likande leo kaho Jesu naiponahalize kubenya inge liseli hanze alapela ku Ndatahe. Kona kuli mibalelo kaufela ye ye milalu, ilufa taluso ni ku lutaluseza kuli kaniti Jesu ki mwana Mulimu.

Lulemuha kuli Jesu Krete mwa bupilo bwa hae kaufela, nebase mu utwisisi batu. Sina hanelu utwile mwa kubala kwa Evangelii ya Sunda yapili ya Karesima kuli Satani (Diabulosi) ana hanyeza Jesu ali, “Haiba umwana Mulimu, laela licwe leo kuli lifetuhe buhobe” (Luka 4:3). Hanze kupotolohile nyangela ya batu bane ba tokwa kuziba buniti bwa za Jesu, kwa utwahala linzwi mwa lili le lili, “Yo ki mwanaka ye nikitile mumu utwe” (Luka 9:35). Ki kaho manzwi a, apaka kuli Jesu ki mwana Mulimu mi hape kuba teñi kwa Mushe ni Elia (Luka 9:33), ku lufa bupaki bwa kutalelezwa kwa mulao ni kupolofitwa kaza Jesu.

Kacenu taba ye ya Jesu yaku bonahala ku benya inge liseli, ki taba ye felisa ku honona kamba ku hanyeza buniti bwa Jesu kuba mwana Mulimu. Cwale banabahesu, taba ye yene iezahalile kwa balutiwa ba Jesu iswanezi ku bapanywa ni buino ni bupilo bwa luna kacenu. Kabukuswani, kukopana kwa luna ni Jesu mwa lika ze shutana-shutana za bupilo bwa luna kuswanezi ku lufa Zibo ni kutwisiso ya kuziba buniti bwa Jesu kuli ki mwana Mulimu, ilikuli isike yaba feela taba yeluziba kamba ye se lu utwile ka za yona. Konakuli, nako kaufela ha lu kopana ni Jesu mwa li Sacramenti lu swanezi kuba batu baba nca ni ku cinca mi inelo ya luna. Cwale, Karesima ki nako yeo lu lukela ku nyakisisa ni kui tekula ili kubona kuli, “Kana ku nani cincheho mwa bupilo bwa luna nji?”

Kacenu le, kai ni kai mwa naha Zambia lu lemuha kuli kunani takazo ya kubata kubona lika kuli kambe liba hande kufita mone li inezi. Kabukuswani, libaka kaufela ze fapahana-fapahana za luna litokwa ku cinciwa ili kukona ku zwelisa pili buino bwa batu kaufela, mane hamoho ni Bukreste bwa luna ka mukana. Lutokwa kuba Bakreste baba nani ni buitomboli ni sishemo. Ili ka sizo hape, malena kaufela batokwa kuba batu baba sina saluluti. Balukela kuba ni niti, mane ni kusepahala ka ku eza tato ya sicaba isike ku eza mutendasilya.

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Web : www.jctr.org.zm

Cwale lika zeswana inge sitoyo, lusebo mane ni lifapano haliswaneli kuba teñi ni ku susuezwa mwa hala luna. Ki tukelo ya mañi ni mañi kubona kuli buino ni sifumu sa naha sa zwisezwa pili, ili kubona kuli bunjebwe ni bubotana bwa kusufazwa. Kikaho mañi ni mañi uswanezi kubona kuli bumakupakupa bwa feliswa, mihape bunjebwe ni tala likona feela kufeliswa ka kubeleka ka tata isiñi kakupila ka makupakupa. Kucwalo hape ni milao ya naha ni yona iswanezwi ku cincwa ili kuli ikone kuyemela tato ya sicaba ni seo sicaba sitokwa.

Ka kuamana ni lika ze, cinceho ikona kuba teñi ka tuso ya Jesu Krete feela. Krete kiyena feela yakona kutisa cinceho ni zwelopili mwa libaka za luna mane ni mwa naha yaluna. Mwa bupilo bwa hae, Krete na kona ku omba-omba baba lobehile lipilu, libofu mane ni bao bane ba ipanguzi kaza lifasi kuzwa mwa silikani sa Mulimu.

Kakuba Bakreste, ki swanelo yaluna kulemuha butokwa bwa kuli lutokwa ku cinca bupilo bwa luna ni mikwa ya luna ni kubona kuli lwa tusa bao lupila hamoho ni bona, baba tokwa tuso yaluna ili kuli bupilo bwa bona bu si kuluhele ku Mulimu. Cwale ili mwa nako ye ya Karesima, haluboneni kuli lwa eza lika zeo zende zeo babañwi bali bona kusa konahala kamba kutatafala. Lika zeswana inge kubonisa lilato ni sishemo kwa lila zaluna, kutusa baba nyandile mane ni kutusa bana ba mwama kululu coal, ili kaku añula nihaike ali muñwi. Kakueza cwalo luka be lubile batu baba tisa cinceho mwa bupilo bwa luna ni bwa bao lupila ni bona. Kikaho, ka tuso ya Krete mibili yaluna ye fokola ikabe icincizwe kufetuha kueza sina mubili wa Krete wa kanya (Bafilipi 3:21).

LIPUZO ZA KUNYAKISISA NI KU IKABELA MWA TUKWATA TWA BALUMELI

- Ha lu talimela mwa libaka ni lilalanda zaluna, kakuamana lika ze ezahala, kana kibo mañi ba ba tokwa tuso ya luna?
- Kana kisikamañi seo lutokwa ku cinca mwa bupilo bwa luna?
- Kana halutalimela, kili kamañi zelukaeza silimo se kukona kutisa zwelopili ni cinceho mwa libaka zaluna?

PAPALI

Ku swanezi kuba ni muna kamba musali yo musisani yasa ipabaleli hande mi kiwa makulano. Batu baba ñata ba mutimboka ni ku sa tokwa kuina ni yena kabakeñisa kanko ni ka silangundu ka hae. Fa hatela kaufela, banana ba mu latelela mwa mulaho ni ku mu nenaula ka mashendo. Kono Bakreste ba bañwi aba mu tuheleli feela. Ba munga ni kumubonisa pabalelo ni sishemo ka ku mufa sibyana, sico, mane ni ku mufa kelezo ka mwa swanezi kuipabalela. Kasamulaho wateñi, mutu yo uba mutu ya cincize kuli mane mañi ni mañi sa kona ku mu tabela kakuli sa bonahala hande mi niyena sa nani tabo ni kui kutwa hande.

LITAPELO ZA BALUMELI

- Mulena, lu lapela kuli ulufe meto ni mazebe a manca a tumelo kuli nako kaufela ha lubona ni ku utwa kulila kwa ba botana, lukone ku eza sesiñwi. *Mulena ulu utwe! Mulena ulu utwe ka musa wa hao!*
- Mulena, lu lapelela ba eteleli kaufela, sihulu ba mubuso, likeleke, ni malena ba luna kuli babe ni lipilu zende ni takazo ya ku cinca ni ku tisa zwelopili mwa libaka za luna. *Mulena ulu utwe! Mulena ulu utwe ka musa wa hao!*
- Mulena, lu lapelela batu kaufela baba nyandile ni ku zieleha bo lupila ni bona kuli ukone kuba fa takazo ya lipilu zabona mane ni seo se batokwa. *Mulena ulu utwe! Mulena ulu utwe ka musa wa hao!*

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Web : www.jctr.org.zm

SUNDA YA BULALU YA KARESIMA SILIMO SA “C”

11 LIATAMANI 2007

Kubala Kwa Pili: Mututo 3:1-8, 13-15

Kubala Kwa Bubeli: 1 Bakorinte 10:1-6,10-12

Evangeli: Luka 13:1-9

KUSUSUEZA SICABA KA MO MUTU A PILELA

Haiba lika lieziwa mone lisika libebelwa, batu bafilikananga ka mikwa ye miñata. Ka mutala, kwa libaka za misebezi, lu utwa ba beleki kuli baya fa sitilaka kabaka la kuhola masheleñi a mainyani, ku tokwa miinelo ye minde ya musebezi, kamba ku hola masheleñi a bona kaku liyeha sina mo ku ezahalela kwa ba beleki ba muso. Hape, lu bonanga bana ba sikolo babali mwa likolo ze pahami haba itulela kuya kwa kuituta, kamba mane kutisa mifilifili ili ku bonisa bunyemi bwa bona ku amana ni ze ezahala. Hape lu amuhezi maikuto a satabisi ku zwelela kwa sicaba ku amana ni Mihato ya milao ya naha. Ka mukwaoswana, baipapati ba likopano bale baba sika wina mwa liketisa za silimo se si felile ba zekisa bale baba winile kuli haba si ka wina mokuswanela kakuli ne baitusisa mikwa ye maswe. Lika ze kaufela ni mitala ye miñwi li bonisa mikwa ye shutana mo batu ba pilela ka kueza ze maswe ze swanela kufetulwa kuli libe ze nde.

Ka lizazi le la sunda ya bulalu ya Karesima, lu hupule ka bubebe kubakela libi ili mukwa wa ku tiisa bupilo bwa silumeli. Ka nako ye ya Karesima ku butokwa hahulu ku tatuba bupilo bwa luna niku fetuha kupila hande kaku bakela libi za luna. Mwa mibalo ya kacenu kunani susuezo ni butokwa bwa ku bakela libi. Kubakela libi kutalusa ku lemuha miinelo yesi ya niti mwa bupilo bwa luna ni kuitukisa ku eza lika zende zeo lusinyize ka sibi. Mwa Sinyanja bali, “Pepani sapoletsa cilonda”, ili kutalusa kuli sitombo hasikoni kufola kaku bulela feela kuli nifosize. Kacwalo, butokwa bwa kubakela libi bubata kuli kusike kwaba fela kubulela kono ku boniswe mutala ka likezo za luna. Haiba lueza feela ka mibulelelo lu ka swana lwa bapanywa ni mutu ya bakile kasamulaho a kuuzwa Cell-phone kono hasi ka itukisa kuikutisa ku muñwa yona. Kubakela libi za luna ku swanela ku zamaelela ni ku fetuha kwa miinelo ya bupilo bwa luna.

Kubala kwa pili kwa kacenu ko ku zwa mwa buka ya Mututo iikabela niluna kaza bupilo bo bunde bwa Mushe. Mushe na itukisize luli ku fetuha mwa bupilo bwa hae kanako yale ha bona Mulimu mwa sicacani sene situka mulilo. Mushe na nani mukwa wa bupilo bwa hae, milelo, lika zende zana tabela ni maikuto ana tisize likezo za hae. Mi na sika liyeha ku alaba pizo ya Mulimu. Mulimu nabeile lika moku swanela kuli wa ziba manyando a batu ba hae ni kuli na itukisize kuba tusa. Mulimu na iponahalize ku Mushe – mi kacenu ki ku luna – ili kuli wa lu babalela ni kulu lata ili ba hae tota. Kamukwa o muñwi mwendi selu kile lwa ba mwa taba ye cwale ka ya kuli lufetule lipilu ni miinelo ya luna. “Macacani a tuka mulilo” a luna a kona kuba babotana baba tokwa tuso ya luna, bakuli ni mapantiti ili bao lu swanela kuno potelanga. Mwa Sibemba bali “Nangombe pabana taya”, ili ku talusa kuli komu haimati kusiya manamani a yona. Ki ona mukwa wo Mulimu a babalela bana ba hae, sihulu bao baba lemuha butokwa bwa ku cinca bupilo.

Kamukwaoswana, Mulimu u boni manyando a liteñi mwa Zambia kacenu. Ka mutala, kutokwa misebezi, kubelekisa batu ka swalelele, ku tokwa pabalelo kuzwa kwa babelekisi, ku tokwa mezi a kenile ni ku silafaza moya o fuka kaku cisa ni kuyumba ze masila foku saswaneli, butuku bwa HIV/AIDS, ku liyeha kuhola ni kuhola masheleñi a mainyani mi ze ki zeñwi za matata alu fumana mwa naha. Mulimu utwile kulila kwa buñata bwa batu baba nyanda mo mwa Zambia ili baba fita fa palo ya 70% kuya mwa 80%. Sepo ya luna inzi feela ku Mulimu ya lilato yana zwisize bana ba Isilaele mwa butanga. Butanga bolu swanela ku zwisa ki sibi. Taba ye ikona ku konahala haiba lu itukiseza ku alaba pizo ya ku cinca ni kusiya bumaswe kaufela. Lu swanela ku lakaza ku cinca ili kuli lukone ku cinca lilalanda mo lupila.

Evangeli ya kacenu ilu supeza butokwa bwa kubakela bumaswe bwa luna ka mukwa o swanela, “konji ha mukabakela bumaswe, mu kashwa sina bona” (Lk 13:5). Kamukwaoswana, nguli ya kota ya feiga

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Web : www.jctr.org.zm

ilikanyisa sibi kwa ku sa bea miselo kwa yona kota. Kacwalo sibi sibapanyiwa ni ku sa bea miselo kamba ku kuta mwa mulaho kufita mone lu swanela kubela. Luna ka kuba Balumeli hañata lu zwafiswangwa ki ku sa bea miselo kwa luna. Kubakela libi mwa taba mo kotalusa butokwa bwa kusiya lika kaufela ze lupalelwa kuba batu baba bupilwe mwa sibupeho sa Mulimu.

Mulimu wa lubiza kuli luzwe mwa butanga bwa sibi kuli luye kwa tukuluho sina Mushe. Kubutokwa hahulu kuli lu itatube koo lunyemisiwanga, ko lusatalelezi ni kusa bea miselo. Hañata lwa kiyelwanga ka sabo ku eza zende, ku hakanyeha, takazo kamba kuhana ku swalela yo muñwi. Kaufela mikwa ye ipanga molubonela ba bañwi mane ni ku ipona ili luna. Kaufela luna kamba lunani lilimo zekai, kamba luba mwa naha ifi kamba ifi, mubala, mushobo kamba ntepe mwa silalanda ka nzila yeñwi lu lwanisana ni butanga bwa sibi. Kuli lufumane mukwa o lumelezwa wa bupilo lu swanela ku swalisana ni ku sebeza ku icinca ili luna mi ni ku cinca silalanda mo lupila.

Kacwalo, nihaike kuli kunani kupo ya kubaka kabubebe, lu swanela kuziba kuli kubaka ki hainyani-hainyani. Haku ezahali feela onafu sina mutu a tukisa malaiti kamba kukobya kwa lito. Mutu ufi kamba ufi ya itukiselize kubakela libi uswanela kuba ni pilu ye itukiselize kubakela libi zeo a ezize. Kono nto ye ikona kuboniswa cwani? Ku butokwa hahulu kubona kuli bupilo bwa luna bucwani. Kamutala, baeteleli ba likopano, banana ba miinelo ye maswe, bale batumelo ya ku iponahaza baswanela ku cinca ni kuba batu baba eza zende. Halu tokwi limakazo, kamba ku libelela kutaha kwa Jesu lwa bubeli kuli lukone ku cinca. Nako ye ya Karesima ilufa nako ya kubona bubebe bwa kubata ni kuba hande.

Kubaka kubata kuli lu sepahale lunosi ni ku bona mo lusa bei hande miselo. Ki kasamulaho a kunyakisisa fo lukona ku utwa bumaswe bwa mafosisa a luna. Maikuto a akalutusa kubona bunde bwa kuipea kwa tasi ni ku fetuhela ku Krete ni ku mukupa kuli alu etelele kuzwa mwa butanga bwa sibi ni kulu isa kwa tukuluho. Halu itusiseni nako ye ya buitukiso kuswalelela kubaka kapili pili ni kuli lu cinca ka mukwa o munde. Halu itusiseni Sakramenti ya kutisano.

LIPUZO ZA KUNYAKISISA NI KU IKABELA MWA TUKWATA TWA BALUMELI

- Kana na bona butokwa bwa kubaka ni kukupa swalelo ku Mulimu ni batu bao ni bapani ni bona?
- Ki libaka lifi mwa silalanda saluna leo litokwa ku cincwa kabubebe?
- Ki likamañi ze lueza kamba zeo lubata ku eza ku amana ni lika za naha zeo litokwa ku cincwa?

PAPALI

Hamube ni lubasi lo lu fumana butata bobutuna kabaka la kunwa kwa alimuñwi wa bashemi. Musali kamba muuna ni bana ni baba bapani ni bona kuli ha bapili hande libaka la mupilelo wa bona. Kasamulaho aku pilela fa kanala inge a kozwi, a hupula ku tuhela kunwa. Lubasi ni bahabo ba pila mwa kozo ni ku mususueza kuli hasike anwa hape. Taba ya kutela mwa ndu ni ku bao baba pani ni bona mi yale yeneli cakolwa upila hande ni ku ikola bupilo bo bunca ka kozo.

LITAPELO ZA BALUMELI

- Mulena, lulapelela baeteleli ba keleke ya luna kuli bapile bupilo bo bunde. *Mulena, ulu utwe! Mulena ulu utwe kamusa wa hao!*
- Mulena, lulapela kuli kaufela luna luzibe butokwa bwa kucinca, ku amuhela Sakramenti ya kutisano, ni kuli lube baba nani lilato ni pabalelo. *Mulena, ulu utwe! Mulena ulu utwe kamusa wa hao!*
- Mulena, lulapelela bao kaufela baba sa kuzibi ni bao kaufela baba latehezwi ki nzila ya hao kuli bakone kufumana lilato la hao. *Mulena, ulu utwe! Mulena ulu utwe kamusa wa hao!*

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Web : www.jctr.org.zm

Kubala Kwa Pili: Joshua 5:9,10-12

Kubala Kwa Bubeli: 2 Bakorinte 5:17-21

Evangeli: Luka 15:1-3,11-32

MU ITUKISEZE KU SWALELANA NI KUKUTISANA

Nguli ya mwana wa litaswa ni mushemi ya swalela ye lubala mwa Evangeli ki likande leo lizibahala hahulu. Nguli ye ibulezwi hañata ñata ku amana sihulu ka mikwa yeo itisa likañi fa swalelano ni kutisano. Kezo ya mushemi ya swalela ikona ku amuhelwa ka maikuto a shutuna sihulu kwa batu baba lata ku kutiseza bumaswe ka bumaswe. Kacwalo, tabo ya swalelo ya mwana haikonwi kupatwa. Ka kuba Balumeli luswanela kuitukiseza kuswalelana ni kukutisana. Mwa Sichewa bali, “coipa citsata mwini”, taluso ki kuli mutu ha lwali bumaswe, zazi leliñwi ukasilifela, mi “tifo” ika taha kuwena.

Kubala kwa pili kwa kacenu ko kuzwa mwa buka ya Joshua, kotalusa likande mo ma Isilaele neba kutezi kuzwa kwa Egepita. Joshua ali, “kacenu ni zwisize bumaswe bwa Egepita ku mina”(Joshua 5:9), ili mukwa wa tukuluho ya Isilaele. Muhalalehi Paulusi mwa liñolo la hae kwa Bakorinte mwa kubala kwa bubeli utalusa ku taha kwa Krete ili kuto kutisana lifasi. Ki sisupo sa kuli lika kaufela neli musebezi wa Mulimu mi ka cwalo niluna luswanela ku kutisana ni Mulimu. Likande le la mwana wa litaswa mwa Evangeli ya kacenu li taleleza mibalo kaufela ya kacenu.

Ha lunze lusutelela kwa mukiti wa Paseka, ku butokwa hahulu kuama butokwa bwa luna Balumeli bwa kuya kwa pako. Mwana wa litaswa alemuha kuli lika nelisi kasebeza hande ni yena mi a hupula kukutela kwa hae. Lika za to mubela hande kufita mwa nahupulela yena. Ni luna luswanela kuituta kotalima lika ka niti, ku ikutwa bumaswe ka libi ze luezize mane ni kuya kwa pako. Luswanela kulemuha kuli libi za luna libe ze ñata cwañi, Mulimu yena u itukisize kale kulu amuhela mwa ndu ya hae.

Ka kuitumela kwa bunde bwa Mulimu, ni luna luswanela kufa manzwi a swalelano kwa bashemi ni ba babaleli ba luna mwa mandu a luna. Ka litaba ze swana ka mwana wa musizana ha itwala, kamba mushimani yanwa bucwala ni kuzuba matokwani, bashemi ba swanela kuba baba teleza ni kuba ni pilutelele ni ku amuhela bana ba bona baba kupa swalelo. Lilato la bashemi kwa bana babona liswanela kusutelela kwa lilato la Mulimu kwa bana bahae.

Sina mubulelelo wa Sibemba osusueza uli, “umwana kasembe, kakukoma”, ili ku talusa kuli mwana ukona kubapanya ni chapo ye siyala ili sibelekiso se sibutokwa ni haukolofaza ka yona. Mwa Sichewa babulela cwana bali, “Cibale ndi litsiro, siccisansika”, ili kotalusa kuli bulikani bwa lubasi buswana ni masila fa siapalo, mi hakonahali kuzusiwa. Fahalimwa zeo, swalisano mwa mabasi, ikaba mwa maswabi kamba mwa tabo, se si swanela ki swaliso.

Butokwa bwa kuswalela yo muñwi ni yomuñwi ha bukonwi ku hapelezwa. Ki taba ye mema luna kaufela kuli aikokobeze ni kulata bahabo ni kuba ni maata a kukutisana ni ba bañwi. Koo bulikani bu sikatiya, koo batu ba kutisa bumaswe ni koo batu ba saitumeli ku ze baeza ba bañwi, kuhula mwa kozo kwa sikwata kwa totobela. Cwale, lutokwa kupila ni ba bañwi ili kuli lukone ku zwela pili mwa bupilo.

Kamukwa oswana, baeteleli ba mwa tukwata twa silumeli ni maparish baswanela kuba batu baba ishulle ni baba itukisize kuswalela bale baba zwile mwa kulatelela milao ye tomilwe. Haiba kuli a limuñwi wa limembala a kuta mwa mulaho mwa tumelo yahae mane ni kuba “ya swana ni ya sikalumela”, ki musebezi wa mulumeli ufi ni ufi kuba ni bundume ili kuyo potela mutu yale ka mulelo wa ku mukutisa mwa bulumeli bwa hae.

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Web : www.jctr.org.zm

Kunyaza ni ku bea mabizo a maswe kubale baba wile mwa bulumeli hakuna kutusa se siñwi kono kuka ekeza feela kuba palelwiswa kufetuha lipilu. Lunani ni mitala ye mi ñata yeli buñata bwa bashemi ba baana kasamulaho a ku amuhela masheleñi a bona akutuhela musebezi, ba siyanga mabasi abona mi ba yo nyalanga “basali baba tabela feela, masheleñi” mi batu ba bakutelenga kwa mabasi a bona ka samulaho aku feza masheleñi kaufela. Musebezi wa mulumeli uswanela kuba ufi lika ze cwalo haliezahala? Kana ki kuina mwa mulaho, kuitulela kamba kuseha batu bale babali mwa buino bo bucwalo? Batili, kunani sesiñwi luli seo luswanela kueza. Ka mutala, kuombaomba ni kutusa mabasi ao ka mo lukonela.

Nguli ya mwana wa litaswa iama ni bale baba babalela mapantiti. Miinelo ya mapantiti iswanelwa kubelwa muhupulo. Mapolisa ba litolongo ba swanela kubea taba ye mwa minahano ya bona kuli babeleka musebezi wa kutusa mapantiti ku fetuha kusiya bupilo bo bumaswe. Mapantiti ha ba swaneli kulwahiwa kamba kunatiwa; kono baswanela ku boniswa lilato ni pabalelo ye swanela. Kacwalo, haba lukululwa, ba swanelwa kamuhelo yende mwa mandu ni mwa tukwata twa bona mo neba pila. Kubaketulula kuka tiseza feela kuli basike baikutwa kulukuluha mwa tukwata mi kacwalo baka bata mikwa ya kukutela koo baikutwa kuamuhelwa, ili mwa tolongo.

Babali baeteleli ba likopano za mibuso nibona baswanela kuituta ku mushemi ya swalela kuba ni pilu ye swalela ni moya wa ku kutisana, sihulu kubale baba kanganisana ni bona. Libaka ki kuli Balumeli baswanela ku kuteka taba ya swalelano, ko bafumaneha kaufela. Mwa Sibemba kunani pulelo yeli, “Umusuku ubi, ubifya impanga”, ili kutalusa kuli kota ya musuku ye maswe ika tiseza ku nyaza mushitu kaufela. Kacwalo, haiba Balumeli habafi mutala o munde waku kutisana ni wahabo ko bafumaneha kaufela, mafelelezo ku ka bulelwa kuli kaufela bona haba swaleli. Kacwalo, mwa maluko moo Balumeli bafumaneha kaufela, baswanela ku benya ni kukumalela katabo kwa mikwa ya swalelano ni kutisano.

LIPUZO ZA KUNYAKISISA NI KUIKABELA MWA TUKWATA TWA BALUMELI

- Kana ni itukisize kuswalela ni kukutisana ni bao kaufela baba ni foselize?
- Ki likamañi ze nieza kutusa babali mwa litolongo?
- Ki likamañi ze lueza mwa sikwata kutusa mabasi mo bashemi ba baana kamba ba basali ba siile mabasi a bona ka mabaka a swana ni a kuli a limuñwi ku bona ukula butuku bwa HIV/AIDS?

PAPALI

Mube ni lubasi lolu pila hande mwa tabo. Mwana a limuñwi kabakala kuyembululwa a siya lubasi mi a kala kupila bupilo bobu maswe. Kasamulaho a likweli mwana a ikupula kuli muhato wana ezize kwa lubasi lwa hae umaswe mi a hupula ku kutela kwa hae. Mwana yo a amuhelwa katabo mi a kala kupila bupilo bo bunde hape.

LITAPELO ZA BALUMELI

- Mulena, lwa lapela kuli u lufe moya wa swalisano mwa mabasi a luna ni mwa tukwata twa silumeli. *Mulena, ulu utwe! Mulena ulu utwe kamusa wa hao!*
- Mulena, lu lapelela batu bao baba kula ni baba kulisa ba HIV/AIDS, kuli u ba ombaombe niku lu luta mo lu swanela kuba ombaombela. *Mulena, ulu utwe! Mulena ulu utwe kamusa wa hao!*
- Mulena, lu kupa Moya wa hao ni zamaiso mwa nako ye ya Karesima, ili kuli lu kone kunyakalala mukiti wa Paseka. *Mulena, ulu utwe! Mulena ulu utwe kamusa wa hao!*

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Web : www.jctr.org.zm

Kubala Kwa Pili: Isaya 43: 16-21

Kubala Kwa Bubeli: Bafilipi 3: 8-14

Evangeli: Joani 8: 1-11

MUSIKE MWA NYAZA BABAÑWI

Kihañata lu utwa mañusa a litaba ze biilwe zeo nyangela ya batu mwa Zambia yeo i eza kuli batu baba bonahala kuli banani milatu ba natiwa onafu kamba ku ciswa ka mulilo mane ni kubata kubulaya. Mwa linaha zeñwi cwalo lu utwile makande a kubulaya babuki ka ku bapobaula ka macwe. Mwa hala luna lunani batu babañwi baba bubebe ku atula ni ku nyaza babañwi. Mwa litaba zeñwi bale baba sika swaliwa ni bona babona hande kunyaza babañwi. Mwendi ba kumalela kwa lipulelo ze swana sina ye ya sibemba, “*Changa baseka uwacelwa*” (ya swalehile u sehiwa ahulu) kamba mwa situmbuka, “*Uheni ngwa banyabo*” (nako kaufela ki babañwi babafosa). Hañata, lunani bubebe ahulu kubona mafosisa kuba bañwi ni kulibelega fela kuli ba fiwe koto.

Kono luswanela kubona zeo neluswanela ku eza zeo lusika eza, ze ezize lika kuli libe bumaswe. Kamutala, kuluta miinelo ye minde ya silumeli kwa banana, kusepahala mwa hala babanyalani, ni kusa beya fapatalaza mafosisa a batu babañwi haiba hakuna tuso ye lukona kufa, kono kufa kezezo kakuba mizwale ni likezeli ka lilato. Kacenu ki sunda ya buketalizoho ya Karesima mi mwa nako ye kuswani onafa luka nyakalala misteri ya paseka -- manyando, kushwa, lifu ni zuho ya Jesu. Mazazi a lishumi ka amane (40) a buitukiso ataha kwa mafelelezo, nako yeo luna balumeli lu swanela ku tatuba mikwa ya bupilo bwa luna mi luswanela ku inela kwa bunde kaku bakela libi za luna.

Mwa kubala kwa pili kwa kacenu, Mupolofita Isaya ulubulelela kaza lilato la Mulimu yoo upanga mane ni nzila mwa liwate ni mwa mezi a maata. Se sitalusa kuli akuna sesikona ku tima lilato la Mulimu ku luna. Mulena ukona ku uncafaza lika haiba lubaka mi hape halu beheli ngana kwa lika za kale kamba kunahana fa lika za kale. Sina lishitanguti la sibemba leli lemusa cwana: “Akabwelelo kalalya”, kotalusa kuli ya kumalela kwa mikwa ya kale. Ye ki memo kuli batu baba eza ze maswe baswanela ku tiya katata ku kondisa hande bupilo bwa bona. Kamutala, masholi baswanela kutuhela ku uzwa, baba eza bozwa baswanela ku sepahala, mi mahata baswanela kutuhela ku bulela buhata. Mwa Isaya 43:19 Mulena ubulela kuli uka eza sesiñwi sika sesinca. Hakulicwalo, mazazi a mafefeleso a ku itukiseza paseka, halu kwaluheni kwa tato ya hae kuli lukone kupangiwa sinca kakubaka mwa niti. Lu batu ba hae bao aipangezi ili yena cwale hakoni kupalelwa kulu eza hande kamba kulunyaza.

Mañi ni mañi waluna unani mikwa ye shutana shutana. Batu babañwi baswana inge mulutiwa Joani ya ituta kapili mi hape u inyaza kapili ni ku pila ka tabo mwa buitamo bobu tezi kwa musebezi wa Mulimu. Babañwi ba swana sina mulutiwa Pitrosi, baba lumela ku sikululwa hape ni hape ni ku ituta tuto ifi kamba ifi ka nzila ye tata. Nto feela iliñwi ye lu ziba kikuli Mulimu hana ku lutuhela. Hana kulusiya lunosi kamba ku lu isa ka bubebe kwa bunde mwa bupilo bwa luna kono uka itusisa mikwa ni maata a Moya Okenile kuli u yahe mikwa ku luna ye swana ni ya Krete. Lu swanela kuba ni bunolo ku latelela za Moya Okenile.

Mwa Evangeli ya Joani kacenu, lukopana ni musali ya na swelwi mwa kezo ya bubuki. Kwa komokisa kuli muuna ya na buka ni yena hasika bulelwa. Ye kinto ye bonisa hande buhateleli bwa ketululo kwa basali. Taba ye ezahala mwa lilalanda za luna ya zibahala ya ku ketulula basali, ka mutala, mwa maemo akufa maikuto. Halu bahakanya, kunani baana baba ñata baba itutile, bao ba ikola mane libaka ze ñata za kubusa. Bumai kikuli buñata bwa basali baitusiswa mwa kubasebelisa mwa nzila ye maswe ya ku lobala ni bona sina litaba za cwale za kuisa basali baba zwa mwa Zambia ni linaha za sub-saharan kwa linaha za kwa mawate. Luswanela kubona kuli basali ba eza musebezi obutokwa ahulu mwa silalanda, mi ki

swanelo ya kuba babalela kwa mikwa ifi kamba ifi ya ketululo ni ku hatelela liswanelo za bona ni maikuto. Muhupule kuli, haiba muluta musizani, muluta naha”.

Kalabo ya Jesu kubane babilaela kinto ye bonahala ya likute lanani kwa liswanelo za batu. Mi hape ulufa kakwaci ka kunyakisisa bumaswe bwa luna pili lusika talima kale kwa bunyemi bwa batu babañwi. Pulelo ye butali ili: *“Hamubana mutu ya lukile, mulumbe mulimu; mi hamubona muezalibi, mu itatube”*. Kaniti, luswanela ka mikwa ifi kamba ifi kubona kuli halu hapelezi babañwi kwa bumaswe bwa bona pili lusika itatuba kale bumaswe bwa luna. Kacenu mwa silalanda luboni kuli ba lipolitikisi baba ñata babali mwa likopano nako kaufela basupa bumaswe bwa babañwi mi ba kuzanga haiba batu bale baeza lika zende. Kono lwa ziba hande kuli zwelopili ya niti ikona feela kuba hande ka swalisano mi isiñi ka muna kamba likauhano.

Kacwalo, Jesu ulubonisa hande kuli libi za luna ni halika tunga cwani kamba cwani hana kulu nyaza. Kono haluya ka nzila ya luna, ku eza lika ze lulata kiku hana maata a Mulimu ni kupanga mafosisa a bupilo bwa luna. Mulimu halati kuli lube batu baba shekesha, ba mibala ye sina tuso, baba ikola bupilo kono kusina se lueza ku bao lubapani ni bona. Halukoni ku bea kwa tuko miinelo yesi ya silumeli mwa silalanda sa luna kono lwa kona ku bona kuli lika zeo hali zamaisi bupilo bwa luna sina Jesu mwa na ezelize. Sina pulelo yeli, *“Halukoni ku hanisa tunyunywani kulula fa litoho za luna kono lwa kona ku tutuhelisa kuyaha liyaletto mwa milili ya luna”*. Ka nako ye ya Karesima, halu amuhele zeo Mulimu abata. Hamu eza tatubo ya ku zamaisa motokala mwa beela ngana ku mamela mulao ni mulao wa mukwakwa. Hamukoni ku hupula feela kuli lizazi leliñwi mu ka matisa kwa lineku lelifosahalile la mukwakwa. Kamukwa oswana, ni haiba lubaka, halu boneni kuli boko bwa luna bu inzi hande ka ku ambuka lika zekona kululamba masila ni kuteleza kwa manzwi a Kreste ao akona kulu yaha. Ka mukwa o, luka kwanisa kuba ni boko bwa Kreste.

Halu itusiseni manzwi aluna, abulelwa ni ku ñolwa, ku tusa, ku susueza ni ku yaha balumeli babañwi ni ku tisa bale babasi balumeli kwa kutwisano ye tezi ya mubuso wa Mulimu. Alu bonise mupilelo o Mulimu ubata kuli lupile ni bona, boo bu sa nyazi kono bobu babalela batu kaufela. Halu like ku amuhela baezalibi nako ye sina Jesu mwa na ezelize ni ku batusa mwa nzila ye lukile kuli ba cince, kuli bakone kuswalelela kwa bupilo bwa silumeli.

LIPUZO ZA KU NYAKISISA NI KU IKABELA MWA TUKWATA TWA BALUMELI

- Kisikamani seo no eza kutusa babañwi kuli bazibe Jesu hande mwa lubasi lwa ka, ni kwa batu ba habo na?
- Ki mikwa ye cwani moo basali ba ketululwa kacenu, kamutala, mwa sizo, likolo, libaka za misebezi, mwa ndu ya milao?
- Ki sikamani seo lueza ka sikwata sasilumeli kutusa basali baba ezizwe bumaswe?

PAPALI

Mube ni batu baba beli kuli baeze mafosisa a swana. Yo muñwi wa lukululwa mi yo muñwi wa nyandiswa ni ku nyaziwa fapilaa nyangela. Sicaba kaufela sa museha. Cwale mwanana yo muñwi a yeme fapilaa a mutu ya nyazizwe ni ku buza sikwata kaufela kuli mutu yale yo muñwi ya na supilwe ukai! Alimuñwi ka alimuñwi ma membala ba sicaba baya inge ba swabile.

LITAPELO ZA BALUMELI

- Mulena, lulapelela basali bao ka nako yetelele ba hatelezwi ki sicaba kuli bakone kufumana kanya yeo ibasiile. *Mulena ulu utwe! Mulena ulu utwe kamusa wa hao!*
- Mulena, lulapelela bao babali mwa bueteleli kuli bakone ku bona kuli basali ni bona babeiwa mwa litulo za butokwa mwa kupanga likamaiso. *Mulena ulu utwe! Mulena ulu utwe kamusa wa hao!*
- Mulena, lulapelela batu bao kamafosisa ba hapeleleze babañwi kuli bakone ku cinca bupilo bwa kufumana mafosisa kubabañwi ni ku beela ngana kwa ku yaha hande bupilo bwa bona. *Mulena ulu utwe! Mulena ulu utwe kamusa wa hao!*

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Web : www.jctr.org.zm